

Hej,

poniżej znajdziesz najważniejsze informacje związane z książką *Dziady cz. III*. To „pigulka wiedzy”, zatem musiałam dokonać koniecznych skrótów, uproszczeń i uogólnień. Pamiętaj, aby **rozwinąć** oraz potwierdzić te treści podczas własnej nauki :)

O co chodzi w *Dziadach cz. III*?

Dziady cz. III to dzieło, które za pomocą synkretycznej i nielinearnej formy przedstawia w podniosły sposób cierpienia narodu polskiego w czasie zaborów. Opowiada przede wszystkim o represjach, jakie dotknęły członków organizacji studenckich działających w Wilnie.

Informacje ogólne o lekturze

DATA WYDANIA, MIEJSCE POWSTANIA	1832, Drezno
EPOKA	romantyzm
RODZAJ	mieszany (synkretyczny); utwór zawiera elementy wszystkich trzech rodzajów literackich
GATUNEK	dramat romantyczny , którego wybrane cechy to: kompozycja fragmentaryczna, otwarta; zerwanie z zasadą trzech jedności, obecność bohatera romantycznego, synkretyzm rodzajowy, łączenie sprzeczności, niesceniczność
GENEZA	✓ ma związek z represjami, które dotknęły Polaków po upadku powstania listopadowego ✓ Mickiewicz zwraca uwagę na prześladowania Filomatów i Filaretów (wątek biograficzny)

Ważne pojęcia

POJĘCIE	OBJAŚNIENIE	PRZYKŁAD Z LEKTURY
mesjanizm	przekonanie, iż Polska odgrywa szczególną rolę historyczną i jej cierpienie wynikające	widzenie księdza Piotra

Zachowaj te notatki tylko dla siebie :)

Zachowaj te notatki tylko dla siebie :)

	ze zniewolenia ma głębszy sens; Polska zbawi Europę, przerwie panowanie cara	
prometeizm	postawa, w której jednostka poświęca się dla dobra zbiorowości, tak jak mitologiczny Prometeusz	Konrad i jego zachowanie
martyrologia	cierpienie, męczeństwo zbiorowości, narodu	represje dotyczące polską młodzież w czasie zaborów
mistycyzm	pojawiające się elementy nadnaturalne (transcendentalne, pozamaterialne)	widzenie Ewy
profetyzm	prorokowanie	proroctwa ks. Piotra
psychomachia	walka dobra ze złem o duszę ludzką	rozmowy aniołów z diabłami
sakralizacja	uświęcenie, nadanie cech religijnych zjawiskom pozareligijnym	obraz cierpienia młodzieży
oniryzm	konwencja snu	sen Senatora

Wybrani bohaterowie	
IMIĘ LUB NAZWA BOHATERA ZBIOROWEGO	OBJAŚNIENIA
Gustaw-Konrad (Gustaw – nieszczęśliwie zakochany, odrzucony przez kobietę; Konrad – bojownik o sprawę narodową)	Bohater romantyczny: <ul style="list-style-type: none"> ✓ przekonany o własnej wyjątkowości – indywidualista ✓ osamotniony ✓ przeżywa metamorfozę ✓ buntownik ✓ patriota ✓ wyrzeka się szczęścia osobistego ✓ jego postawa zakrawa o szaleństwo (nie kieruje się zdrowym rozsądkiem) ✓ jego zachowanie przypomina postawę Prometeusza
ksiądz Piotr	pokorny bernardyn obdarzony darem prorokowania; przeprowadza egzorcyzmy na Konradzie; widzi

	Polskę jako Chrystusa narodów (mesjanizm)
Senator Nowosilcow	komisarz carski, inspirator śledztwa przeciw organizacjom studenckim w Wilnie; oddany carowi, ale jednocześnie obawiający się go; Mikołaj Mikołajewicz Nowosilcow to postać autentyczna
Pani Rollison	niewidoma kobieta, która prosi Nowosilcowa o widzenie z torturowanym synem lub możliwość posłania do niego księdza
Jan Rollison	młody student niehumanie torturowany w więzieniu
Ewa	młoda dziewczyna, która w domu pod Lwowem doświadcza mistycznej wizji
poplecznicy senatora: Doktor, Pelikan, Bajkow	Doktor – wzorowany na Auguste Bécu (ojczymie J. Słowackiego; zginęli w ten sam sposób – od porażenia piorunem)
	Pelikan – postać inspirowana Wacławem Pelikanem, rektorem Uniwersytetu Wileńskiego
	Bajkow – okrutnik, sprzymierzeniec Nowosilcowa
Więźniowie	M.in.: ✓ Sobolewski – opowiada o Janczewskim i Wasilewskim ✓ Janczewski – bohater opowieści Sobolewskiego; krzyknął „Jeszcze Polska nie zginęła” podczas wywózki ✓ Cichowski (popada w szaleństwo po zwolnieniu z więzienia, cały czas milczy) ✓ Żegota (opowiada bajkę Goreckiego „Diabeł i zboże”) ✓ Feliks (współwięźniowie proszą go, aby zabawiał ich pieśnią) ✓ oraz Tomasz, Jakub, Adolf, Frejend, ks. Lwowicz
Kapral	dobry człowiek, pozwala więźniom na wspólne świętowanie wigilii, obrońca imienia Matki Boskiej
Towarzystwo stolikowe	damy, literaci, generałowie, arystokraci
Towarzystwo przy drzwiach	patrioci (m.in. młodzież, Adolf, Piotr Wysocki – organizator powstania listopadowego)
Guślarz i Kobieta	biorą udział w ostatniej, IX scenie „Dziadów”

oraz dobre (**Anioły**) i złe duchy (**Diabły**), a także **Róża**

postaci fantastyczne

Wielka improwizacja

Konrad:

- ✓ opisuje swoją samotność
- ✓ twierdzi, iż słowa nie są w stanie oddać myśli człowieka (refleksja na temat poezji)
- ✓ uważa się za szczególnie uzdolnionego i lepszego od innych (pycha)
- ✓ porównuje się z Bogiem – uważa, że lepiej niż on zatroszczyłby się o Polskę (Bóg nie odpowiada na jego zarzuty)
- ✓ mówi, iż Bóg nie jest miłością, a tylko mądrością; chce, aby Bóg przekazał mu zwierzchność nad narodem
- ✓ prawie porównuje Boga do cara (ostatecznie robi to jednak szatan, a nie Konrad!)

Widzenie ks. Piotra

Ks. Piotr:

- ✓ widzi wywożenie młodych Polaków na Sybir
- ✓ zapowiada przybycie wyzwoliciela kraju o imieniu „czterdzieści i cztery”
- ✓ dostrzega Polskę jako Chrystusa narodów – Polska ma „oddać życie”, aby zbawić siebie i inne narody (uwolnić Europę od panowania cara)

W wizji dotyczącej Polski widać liczne zbieżności z Biblią (Ewangelia) np.:

- ✓ Herod
- ✓ Żołnierz, który przebija bok Chrystusa (Polski) to Moskal
- ✓ Piłat, który umywa ręce od odpowiedzialności za śmierć Chrystusa to Francja

Obraz społeczeństwa polskiego

Towarzystwo stolikowe (literaci, generałowie, damy)

- ✓ zainteresowani zabawami i balami
- ✓ lekceważą kwestie patriotyczne („O Litwie, dalibógże! mniej wiem niż o Chinach”)
- ✓ rozmawiają po francusku
- ✓ mówią, iż poezja polska ich nie satysfakcjonuje – wolą sielanki

Towarzystwo przy drzwiach (młodzi ludzie, m.in. Piotr Wysocki)

- ✓ patrioci
- ✓ rozmawiają o represjach, których doświadczają Polacy
- ✓ Piotr Wysocki mówi: „Nasz naród jak lawa...”

Zachowaj te notatki tylko dla siebie :)

📌 **Motywy obecne w *Dziadach* cz. III:**

- ✓ wolność
- ✓ ojczyzna
- ✓ historia
- ✓ patriotyzm
- ✓ niepodległość
- ✓ miłość matczyna
- ✓ odwołania biblijne
- ✓ kara
- ✓ sen
- ✓ wizja
- ✓ postaci fantastyczne (diabły i anioły)
- ✓ władza
- ✓ więzienie
- ✓ przemoc
- ✓ tortury
- ✓ przyjaźń
- ✓ wiara
- ✓ poeta i poezja
- ✓ bunt
- ✓ pycha
- ✓ wybitna jednostka (bohater romantyczny)
- ✓ młodość
- ✓ obraz Boga

Zachowaj te notatki tylko dla siebie :)

📌 **Krótkie streszczenie**

DEDYKACJA

Utwór rozpoczyna dedykacja. Dramat został poświęcony Janowi Sobolewskiemu, Cyprianowi Daszkiewiczowi, Feliksowi Kołakowskiemu oraz innym prześladowanym za miłość do ojczyzny, którzy zostali zesłani na Sybir za działalność narodowowyzwoleńczą.

PRZEDMOWA

Poznajemy intencje autora (spisane w krótkiej przedmowie). Mickiewicz mówi o ogromie cierpień narodu polskiego, zwłaszcza „uczniów wileńskich”, i chęci przedstawienia go w dramacie.

PROLOG

Część właściwą utworu rozpoczyna prolog, który ukazuje rozmowę Duchów Nocnych z Aniołami toczoną nad duszą śpiącego Gustawa. Więzień dowiaduje się, iż zostanie uwolniony, co jednak nie napawa go radością, gdyż ma świadomość, że i tak będzie cierpiał. Na końcu fragmentu następuje niezwykle ważne wydarzenie – symboliczna przemiana Gustawa w Konrada.

SCENA I Scena więzienna zakończona Małą Improwizacją

(miejsce: cela w klasztorze Bazylianów)

Następnie więźniowie przetrzymywani w klasztorze ojców Bazylianów gromadzą się w celi Konrada, aby wspólnie świętować wigilię Bożego Narodzenia i powitać nowego współwięźnia – Żegotę. Wspominają prześladowania, których padali ofiarą. To właśnie w tym fragmencie Żegota opowiada bajkę autorstwa Goreckiego, mówiąc o tym, iż Bóg rozsypał ziarna, aby wesprzeć człowieka wygnanego z raju. Złośliwy diabeł widząc to, zakopał je, przez co zboże rozwinęło się i urosło. Więźniowie na koniec sceny zauważają, iż Konrad zaczyna mówić w sposób przepełniony emocjami (**Mała Improwizacja**) – widzi siebie jako orła, próbuje przewidzieć przyszłe losy Polski. Do celi wlatuje kruk. Więźniowie muszą szybko się rozejść, aby nie zostali przyłapani na zgromadzeniu. Konrad zostaje sam.

SCENA II Wielka Improwizacja

(miejsce: cela Konrada)

Konrad wygłasza Wielką Improwizację (improwizacja to tworzenie np. utworu muzycznego, wiersza lub przemowy bez przygotowania). Na końcu monologu Szatan (a nie Konrad) nazywa Boga carem.

SCENA III Egzorcyzmy księdza Piotra

(miejsce: cela Konrada)

Ksiądz Piotr czyni egzorcyzmy nad Konradem oraz rozmawia ze złym duchem (tym, który przepełnia więźnia). Duch wyznaje księdzu, że Rollison, który jest przetrzymywany w drugim klasztorze, myśli o popełnieniu samobójstwa. Księdzu udaje się przepędzić złego ducha i ocalić duszę Konrada od potępienia.

Zachowaj te notatki tylko dla siebie :)

SCENA IV Widzenie Ewy

(miejsce: dom wiejski pod Lwowem)

Pobożna, młoda dziewczyna widzi, jak wianek z kwiatami, którym przyozdobiła obraz Matki Boskiej znajdujący się w pokoju, zostaje przez Maryję zdjęty z głowy i podany Jezusowi. Ten zaś „rzuca” nim w dziewczynę. Kwiaty w tej scenie ruszają się i mówią (np. Róża).

SCENA V Widzenie księdza Piotra

(miejsce: cela zakonna)

Duchowny widzi Polskę jako Chrystusa – kraj cierpi te same zniewagi, co Zbawiciel w ostatnich chwilach swojego ziemskiego życia. Dostrzegamy liczne odniesienia do Ewangelii, np. Moskal to żołnierz, który przebił bok Chrystusa, a Piłat to Francja, która nie udzieliła Polsce pomocy. Ma jednak pojawić się wybawca Polski, tajemnicza postać, której imię określane jest jako czterdzieści i cztery.

SCENA VI Sen Senatora

(sypialnia Nowosilcowa)

Diabły dręczą senatora przez sen, ale jednocześnie pilnują się, aby nie ostrzec go przez te męki i nie zachęcić do poprawy zachowania. Nowosilcowowi śni się, że najpierw zostaje wywyższony przez cara – otrzymuje order i pieniądze, a następnie popada w niełaskę władcy.

SCENA VII Salon Warszawski

Podczas balu dla wyższych sfer warszawskich jedni Polacy rozmawiają przy stole, a drudzy przy drzwiach. Towarzystwo stolikowe omawia kwestie literackie, zabawę, komentują organizacyjne umiejętności Senatora dotyczące przyjęcia. Towarzystwo przy drzwiach to zaś żarliwi patrioci mówiący o prześladowaniach i cierpieniach narodu. W tej scenie pojawia się porównanie Polaków do lawy wypowiedziane przez Piotra Wysockiego.

Zachowaj te notatki tylko dla siebie :)

Scena VIII Pan Senator

(miejsce: pałac Nowosilcowa)

Na przyjęcie przychodzi niewidoma matka Rollisona, która błaga Senatora, aby pozwolił jej na widzenie z uwięzionym synem lub chociaż na złożenie mu wizyty przez księdza. Senator udaje, iż nie wie o tym, że jej syn jest przetrzymywany. Doktor – współpracownik Nowosilcowa radzi, żeby otworzyć w celi Rollisona okno, czyli umożliwić mu popełnienie samobójstwa, a właściwie go zabić. W dalszej części sceny Pelikan na prośbę Doktora uderza w twarz księdza Piotra, a ten przepowiada mu śmierć tego samego wieczoru. Na przyjęcie wraca pani Rollison, która usłyszała, iż jej syn został wyrzucony z okna i zginął. Ksiądz Piotr informuje ją, że chłopak jednak żyje. Doktora trafia piorun. Ksiądz udaje się do młodego Rollisona i po drodze spotyka Konrada. Przepowiada napotkanemu więźniowi daleką podróż.

Scena IX Noc dziadów

(miejsce: cmentarz)

Trwa noc dziadów. Na cmentarzu przebywa kobieta i Guślarz. Będą przywoływać duchy. Pojawiają się kibitki (pojazdy, którymi wywozi się więźniów), a w jednej z nich znajduje się Konrad, który nosi krwawe znamiona (klatka piersiowa, czoło). Te znaki można odebrać jako zapowiedź jego działań na rzecz kraju.

USTĘP

To zbiór siedmiu liryków (wierszy), w których Mickiewicz m.in: krytycznie wypowiada się o panowaniu cara, ale solidaryzuje się z dręczonym narodem rosyjskim (*Do przyjaciół Moskali*); opisuje sposób, w jaki zbudowano Petersburg – miasto wzniesiono na podmokłej ziemi, przy budowie zginęło wielu ludzi (*Petersburg*); omawia wygląd pomnika Piotra Wielkiego, który miał naśladować posąg Marka Aureliusza, zaś robi to nieudolnie i zdradza niszczycielskie zapędy cara.

Zachowaj te notatki tylko dla siebie :)